

СТАНОВИЩЕ

от проф. д-р Михаил Босилков Мелтев,

преподавател и ръководител департамент „Масови комуникации“ в Нов български университет, научно направление 3.5 Обществени комуникации и информационни науки

ОТНОСНО: Конкурс за заемане на академична длъжност ПРОФЕСОР, обявен от Нов български университет по професионално направление 3.5 Обществени комуникации и информационни науки (политически комуникации и социология на медиите), обнародван в ДВ бр.26/28.03.2017 с кандидат доц. д-р Росен Костадинов Стоянов

Доц. д-р Росен Костадинов Стоянов участва в конкурса с монографията „Комуникационна демокрация“ и резюме към нея, осемнадесет публикации в специализирани издания за периода 2011-2016 г., с документи и материали, доказващи научна, експертна и преподавателска дейност според изискванията на Наредбата за развитие на академичния състав на НБУ и ЗРАСРБ. Представените материали, документи и научна биография показват потенциала на кандидата като учен и преподавател и очертават кръга на научните му интереси, съсредоточени главно в областта на политическите комуникации в динамиката на променящите се културни, обществени и икономически условия.

Монографията „Комуникационна демокрация“ е в общ обем 177 с., от които основен текст 139 с., съдържание (2 с.), предговор (5 с.), въведение (7 с.), заключение (8 с.), опис на цитираните източници (13 с.) и библиография (3 с.).

Трудът е насочен към комуникацията като социална практика като обект на изследването е процеса, съдържанието и контекста на комуникацията. Авторът определя комуникацията и медиите като социален институт и си поставя за цел анализът им в динамично променяща се среда, която води до същностни промени в социални и политически практики и преплитане на публичните роли и културни трансформации. Към целите на

работата е и систематизацията на източниците и социалните теории за медиите и комуникациите, „основните комуникационни модели и теории, определящи парадигмата на съвременните научни подходи, следствие на които светът е бил интерпретиран“, както и обосновка на „необходимостта от създаване на интеграционна, систематизираща/системна теория на комуникациите и медиите“.

Първата глава е озаглавена „Комуникации и публичност“ и е разделена в две подзаглавия: "Публичност" и „Известност, знаменитост, популярност – преди и сега“. Авторът отделя най-напред внимание на публичността. Тя е конспективно разгледана като плод от усилията на съвременната личност да прескочи анонимността в дигиталния свят. Неочакван и пъргав е скокът от публичност към масова култура; Стоянов с лекота ни пренася в света на визуалното, където властват „зависимости и модели на подражание“ и индивиди-неличности. Те формират и „човека маса“ като днешната публичност превръща в норма „неспазването и отричането на всякакви норми“. И нещо повече: „Подобието, изживяването чрез другите, неавторството се превръщат в „успех“. В името на консумацията. Точно тук е и нишата, която медиите запълват: те решават проблема за свободното време на човека-консуматор. Авторът отбелязва трансформацията на основни човешки ценности при съвременника като щастие, празничност, смисъл на живота. Ако масовата култура е първата универсална култура, то субкултурата е заявка за различие, но всъщност е утвърждаване на статуквото и просто друг вариант за консумация. Защото става дума за консумация на мечти. Особено точно и находчиво ми се струва наблюдението на автора: „Под топлата сянка на заявката за експериментаторски устрем, чрез безсмислена забава, развлечение и игра, се реализират нови публичности. Липсата на всякакво артистично умение или художествена стойност се узаконяват като важни само защото нещо се е случило, защото се е превърнало в „публично събитие“. Структурираните усилия са заменени с хаотична спонтанност. Тази свобода на днешната публичност, без заявка или претенция за дълговечност и трайна значимост, и независимо от факта, че сама осъзнава своята категорична преходност, е изисквана от масовостта, от модерните консуматори“. Намирам това за изключително важна характеристика на съвременното изкуство и култура. На места в текста има

твърдения, които ми се струват доста крайни, като например приемането на доверие на неизбежността на демократичния либерализъм (с.12).

След публичността следва анализ на „Известност, знаменитост, популярност – преди и сега“. Авторът анализира подмяната на рационалността с емоционалност, на славата със скандалност, на авторитета с известност в съвременния стремеж към публичност. Убедително звучат наблюденията в деградацията на стойности и ценности, на човека като личност в стремежа към публичност, която е по-скоро следване на схема, отколкото изграждане на достойнства в рамките на ценностна система и морал. Доц. Стоянов проследява различните лица на съвременната публичност, която е едновременно униформа, роля и схема, бизнес, комерсиалност и печалба, значимост, продукт, власт и т.н.

След това авторът се спира на "Убеждаваща комуникация и управление". Тя също е разделена в подзаглавия: четири. Най-напред се разглежда „Комуникацията на религията“. Авторът приема, че вместо на рационални доводи тази комуникация е основана на авторитети и догматика, а църквата е посредник. Под заглавието „Митологизиране, сакрализиране и стереотипизиране на управника“ се систематизират различни социологически мнения във взаимоотношенията между лидера и другите и логично се преминава към „Политическите митове“, са резултат не на опита, а на професионализирана дейност; те са част от виртуална манипулативна „реалност“. Краен пример на митологизирането е култа към личността – тук властовата публичност сублимира в сакралност.

В главата „Легитимност на медиите“ се търси мястото на медиите в човешкото общество, човешката необходимост от медии, комуникационната същност на човешките взаимоотношения. Най-напред авторът разглежда в исторически план отношенията власт-медии. Интересно е наблюдението, че всяка власт започва със заявления в името на свободата на словото, които обикновено водят до... ограничаване на тая свобода. Формулирано е мястото и същността на цензурата. Не мога да се съглася с твърдението на автора, че „Изконното човешко желание да се „записва, препредава и помни всичко“, води своето начало от символите и знаците – били те йероглифи, идеограми, пиктограми и др., преминава през буквите, през различни художествени, артистични и актови представяния на света, за да се „прероди“ във

визуалното във всичките му познати днес форми“ (с.47). Според мен е точно обратното: първите изяви на желанието са символите и знаците, а не обратното.

В „Регламентации“ авторът разсъждава върху същността на закона и етиката и се опитва да осмисли свободата на комуникация в определена законова рамка и етични принципи, докато в „Политическо въздействие върху словото“ анализира словесния инструментариум в политическата комуникация. В този смисъл са засегнати политическата коректния език и езика на омразата, връзката между тях и основните човешки права. Интересно е наблюдението за популизма като политическо насилие над словото, прегледа над партийните официози и пропаганда, пропагандния наратив и склонността към самозаблуда. В следващите страници Стоянов извежда тезата, че в новата информационна интернет среда дисиденти, равностойни на тези от времето на тоталитаризма, са хората, които предоставят на обществото засекретена от властниците информация – Укилийкс, Асандж, Сноудън, Брадли Манинг. В този смисъл са разгледани основните теории за отношението власт-медии, авторитаризъм и комуникации, тоталната държава и свобода на словото. Интересна е възходящата правопрпорционална връзка между тоталитаризъм, развитие на масовите комуникации, на масовата култура и на техниките за въздействие, наричани общо „промиване на мозъци“. Конспективно са разгледани и модерните концепции за мястото на медиите в демократичното общество. Авторът твърди, че “не съществува единна теория, която да изяснява и обединява всички комуникационни теории и теориите за медиите и медийното въздействие” поради разнородните научни области, в които попадат различните аспекти на това познание. Затова се заема с нелеката задача да изложи различните социални теории и модели за медиите и комуникациите: „да представи основни направления в изследването на медиите и комуникациите, посредством които може да се направи опит за аргументативна подкрепа на идеята за реализация на нов тип демократично общество – комуникационната демокрация“. Тук отново се прилага конспективно аналитичния подход, което в никакъв случай не е слабост, а напротив допринася за систематизаторската стойност на изследването.

Главата „Обществото на младите“ разглежда новите комуникационни реалности и нуждата от преосмисляне на взаимоотношенията между новите аудитории и техниките на убеждаващата комуникация. Авторът се впуска в изследване на сложната материя на общественото мнение в атомизирането общество и достига до интересни парадокси: неинформираност в свръх информирана среда, другостта се превръща в еднаквост, протеста - в комерсия. Същевременно, множеството възможности в интернет пространството води, според него, до стремеж към Интернет демокрация. В противовес, в същото това пространство субкултурите губят своя бунтарски, протестен смисъл, превръщат се в моди вместо в контракултурата. Така културата се превръща в продукт, чиято цел е печалба, а бизнесът - в неин създател. След това, доц. Стоянов разглежда личностната социализация като отбелязва, че днес индивидуалният опит се заменя с комуникационен. Това обуславя новия подход и възгледа за комуникационна демокрация. За целта авторът отново излага основни възгледи за същността на демокрацията. В заключението преобладава смесица от възторг пред дигиталната мрежа и скептичен стремеж към овладяването му.

Смятам, че авторът се е справил сравнително умело в сложния лабиринт на противоречиви постулати на разнообразни школи, течения и теченийца в медийните изследвания, политическата теория, психологията, социологията и социалната антропология.. Като самостоятелни приноси моменти и достижения на автора отчитам твърденията, че дигиталната виртуална реалност е възможност за реализиране на комуникационна демокрация, че технологиите не са основния критерий за дефиниране на обществото. Безспорен принос е систематизацията на различни възгледи, понятия, определения и теоретичните постановки.

Като цяло представената като хабилитационен труд монография на доц. д-р Росен Стоянов „Комуникационна демокрация“ е балансирана, сравнително прилично подредена и логична, макар че на места мисълта се следи трудно. Написана е задълбочено.

Освен дисертационния труд, доц. д-р Стоянов представя списък с 16 заглавия, публикувани в периода след назначаване на научната длъжност „доцент“; повечето от тях - в рецензирани издания. Посочил е и шест

публикации в научния електронен архив на НБУ. Автор е на две учебни помагала: „Медиа бележки“ и „Политически комуникационни практики“. Съставител е на сборник доклади от тринадесета Лятна школа „ПР образование в България – 20 години по-късно“, участва в редакционната колегия на пет научни издания, рецензира издания. Изнася доклади и участва като медиатор в 14 научни форума, някои от които международни. Вследствие на всичко казано, може да се обобщи, че представените от кандидата публикации и редакторско участие в научни издания разкриват резултатна научноизследователска дейност, която отговаря на изискванията за заемане на академичната длъжност, за която кандидатства. Кандидатът е участвал като консултант в Проект №BG051PO001-3.3.06.-0060 „Разширяване на уменията и квалификацията на докторанти, постдокторанти и млади учени в интердисциплинарни области (визуална антропология и публични комуникации) с цел създаване на устойчиви връзки между образованието, професионалното обучение и бизнеса“ и в консултативния съвет на Ноу-хау център за алтернативни грижи за деца – НБУ. Ръководител е на няколко проекта в НБУ. Това сочи активност, която отговаря на изискването на Правилника за развитието на научния състав на НБУ.

Доц. Д-р Стоянов планира създаване на междудепартаментен и интердисциплинарен изследователски център „Институт за изследване на медиите и комуникацията“, който цели да свърже НБУ с бизнеса и българското общество. Това би спомогнало за междудепартаментното сътрудничество и развитието на предприемчивостта на студенти и преподаватели. Това изпълнява изискванията на показателя „Наличие на Изследователска програма“ и още веднъж доказва трайния интерес към обществените комуникации и връзката им с развитието на обществото.

В своята дейност по учебни програми и курсове след назначаването за доцент, кандидатът е разработил докторска програма „Медии и обществени комуникации“ към деп. Масови комуникации и магистърската програма „Политически комуникации към деп. Политически науки. Научен ръководител на 56 бакалавърски и магистърски тези и четирима докторанти. Участва активно в организацията и провеждането на постоянен семинар на департамент Масови комуникации „Знания за ПР практики и журналисти“ и докторантски семинар „Медии и обществени комуникации“. Член е на научни

журита за присъждане на научни степени и длъжности, както и на държавни изпитни комисии за защита на бакалавърска и магистърска степен. През атестирания период той води аудиторни и извънаудиторни курсове, които изпълняват нормата за учебна заетост, съгласно Наредбата за заетостта на НБУ, прилага текущо оценяване във всички курсове, по които преподава и използва разнообразни форми за проверка на знанията. Преподавателската му дейност се оценява от студентите отлично. Кандидатът редовно публикува учебни материали в електронната система Мудъл съгласно изискванията.

Участва активно в департаментните съвети, бил е декан на МФ, член на Комисия по качеството, член на Комисия по присъждане на стипендии по програма HESP и от вътрешен източник, член на Комисия по признаване на образование, придобито в чужбина, член на Комисия по допускане до участие в конкурс за редовни преподаватели, участва в проекти със стратегическо значение за НБУ.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Представените от кандидата хабилитационен труд – монография "Комуникационна демокрация" и съпътстващите я публикации съдържат приноси и обогатяват научните знания по медии, комуникации и обществени науки и отговарят в достатъчна степен на изискванията на ЗРАСРБ, ППЗРАСРБ и Наредбата за развитие на академичния състав на НБУ.

Предвид гореизложеното и като отчитам цялостното присъствие на кандидата в академичния живот на Нов български университет, препоръчвам на Научното жури, да избере доц. д-р Росен Костадинов Стоянов на академичната длъжност „професор“ в професионално направление „Обществени комуникации и информационни науки (политически комуникации и социология на медиите).

София

04.08.2017

Проф. д-р М. Мелтев